

Verdiskaping i fiskeflåten
- generelle betraktninger og noen eksempler

John R. Isaksen

Innhold

- Verdiskaping (igjen)
- Verdiskaping i fiskeflåten og fiskerinæringa
  - Gevinst av å la naturen stå for produksjon
  - Lønnsomhet- og verdiskapingsbasseng i fiskerinæringa
- Hvordan øke verdiskapinga i fiskeflåten?
- Eksempler
- Betydningen av rammevilkår
- Perspektiv
- Oppsummering

25. nov. 2010   Årsmøte i Nord-Norges Rederiforening   2

Verdiskaping

- Mengden av **økonomiske goder** som er skapt, minus det som har gått med i produksjonen (eg. merverdi)

~~– "...verksemd som gir sysselsetting og skapar økonomiske verdiar, samt rammetilhøve og tilrettelegging for dette."~~

~~(Fylkesplan for Møre- og Romsdal, 2009-12)~~

- Et unøyaktig begrep – rom for mange tolkninger
- Strengt tatt ensbetydende med bruttoprodukt (BNP for ei næring eller en virksomhet)
  - Samme svakheter som BNP
  - Et begrep for sosialøkonomer og SSB (ikke nødvendigvis politikere)

25. nov. 2010

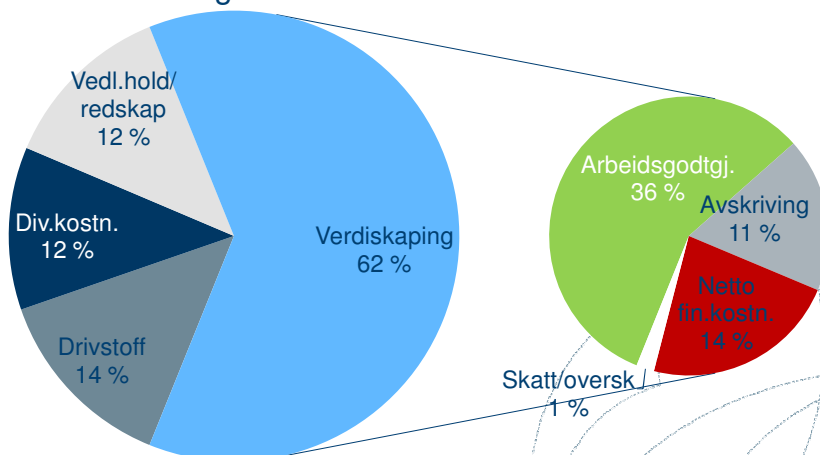
Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

3

Verdiskaping i fiskeflåten i 2008

Omsetning – 11 mrd kr

25. nov. 2010

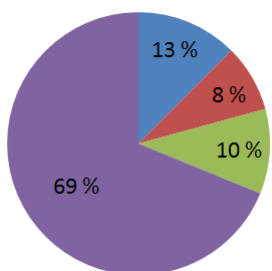
Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

4

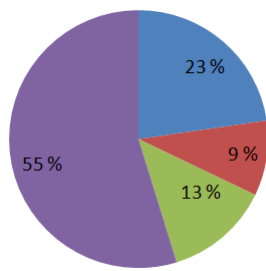

Verdiskaping i ulike flåteledd – 2008

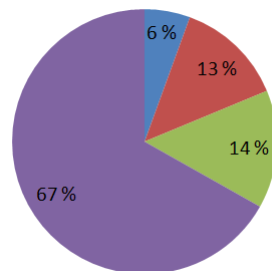
■ Drivstoff ■ Div. kostn. ■ Vedl.hold/redskap ■ Verdiskaping

Ringnot m/kolmule
46 fartøy
Omsetning: 2,4 mrd

Torsketrål (faktor 1)
21 fartøy
Omsetning: 1 mrd

Konv. 8-11m
704 fartøy
Omsetning: 0,6 mrd

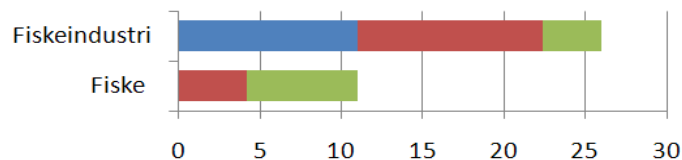
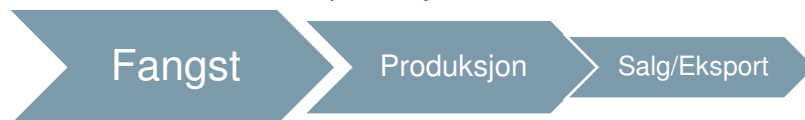
25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

5

Verdiskaping

- Hører til i, og må ses i sammenheng med, **verdikjeden**:
  - der det ene leddets produksjon er innsatsfaktor for det neste

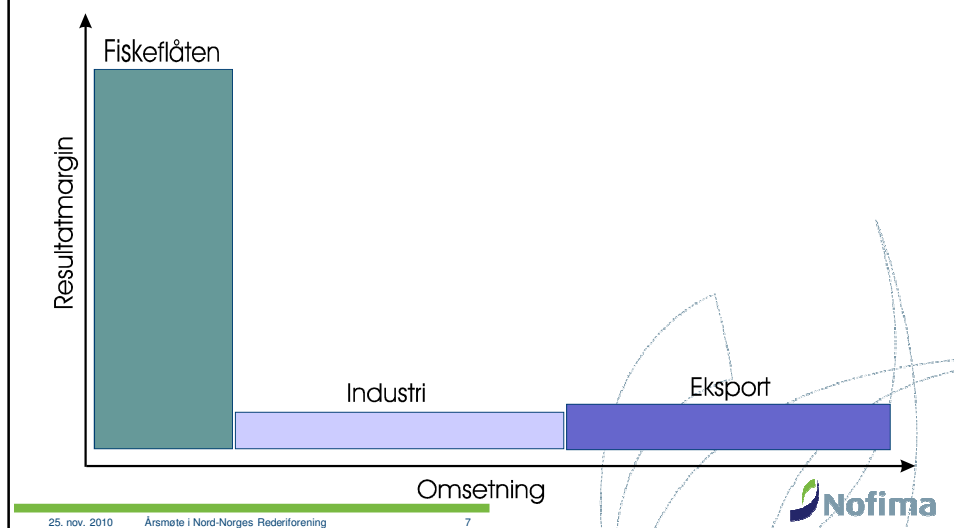
- Velsignelsen av å ligge nærmest naturressursen
- Verdi som realiseres ved omsettelighet

25. nov. 2010

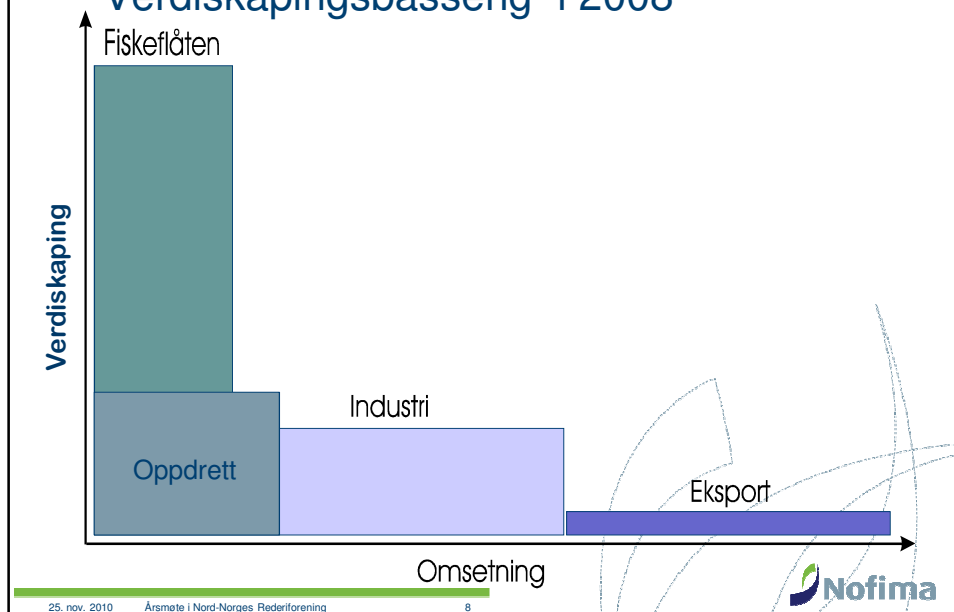
Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

6

”Profit pool” i fiskeri- (og havbruks-) næringa – resultatmargin og omsetning

”Verdiskapingsbasseng” i 2008

Fiskeribladet Fiskaren
 En uavhengig avis for Kyst-Norge

35 millioner

Norsk fiskeri- og havbruksnæring produserer daglig råvarer som rekker til 35 millioner måltider. Det gjør oss til verdens nest største fiskeeksportasjon, men ikke til noen stor middagsprodusent.

For middagene produseres ikke i Norge. Herfra går fisken som råvarer eller halvfabrikata til rundt 160 ulike land, over hele verden. Vi eksporterer laks, torsk, sild og makrell og andre fiskeslag i mengder som er nær ti ganger større enn samlet produksjon av gris, storfe, kylling og sau her til lands. I år vil eksporten komme opp i nær tre millioner tonn, og vi setter nye rekorder. Vi har allerede passert samlet eksportverdi for fisk i 2009.

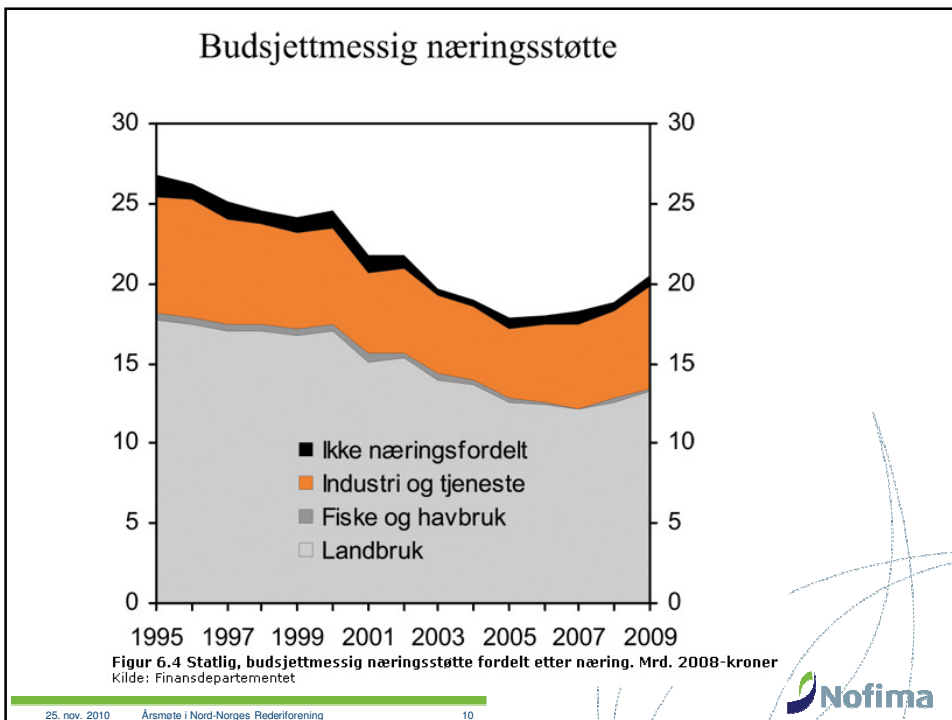
Til tross for disse mengdene med fisk er landbruket større i verdiskapning enn fiskeriene. Det investeres mer, det videreføres mer og det arbeider flere i jordbruket her til lands enn i fiskeri- og havbruksnæringen. Og det brukes langt mer midler til å fremme landbruksprodukter, både offentlige og næringsfinansierte tiltak, enn det brukes på å fremme fiskeprodukter. Dette til tross for at fisk er langt mer helsefremmende enn kjøtt og andre landbruksprodukter.

Men vi ser en endring. Lakseproduksjonen, som er tre ganger så stor som kjøttproduksjonen her til lands, øker og vinner innpass i stadig nye markeder. Det norske forbruket av laks og ørret er doblet de siste ti årene, vi spiser mer makrell, mens forbruket av torsk er så godt som konstant.

Til tross for disse mengdene med fisk er landbruket større i verdiskapning enn fiskeriene.

Det investeres mer, det videreføres mer og det arbeider flere i jordbruket her til lands enn i fiskeri- og havbruksnæringen. Og det brukes

25. nov. 2010   Årsmøte i Nord-Norges Rederiforening   9

Hvordan øke verdiskapinga?

- Endra priser på fangsten vil endre verdiskapinga
  - Direkte sammenheng mellom arbeidsgodtgjørelse og fangstverdi gjennom lottsystemet
- Økte inntekter
  - Økt volum (fiske etter uregulerte arter)
  - Økt bearbeiding om bord (ivareta andre ledds produksjon)
    - Fryse om bord
  - Bedre kvalitet eller ivareta (bi-)produkter bedre
- Reduserte kostnader
  - Drivstoff (redskapsvalg, føringsavstand → miljø, CO₂-utslipp)
  - Vedlikehold fartøy/redskap

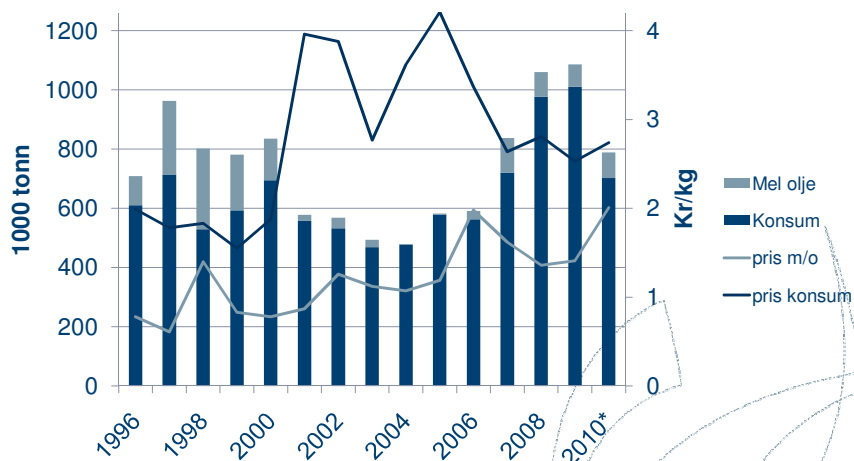
25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

11

En suksesshistorie – NVG sild

25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

12

NVG –sild

Periode	Mel og olje		Konsum		Prispremie for konsum-råstoff	Andel til mel/olje
	Volum	Pris	Volum	Pris		
1996–00	947	0,92	3 144	1,81	96 %	23 %
2001–06	86	1,12	2 617	3,72	232 %	3 %
2007–10	390	1,64	3 974	2,77	70 %	9 %

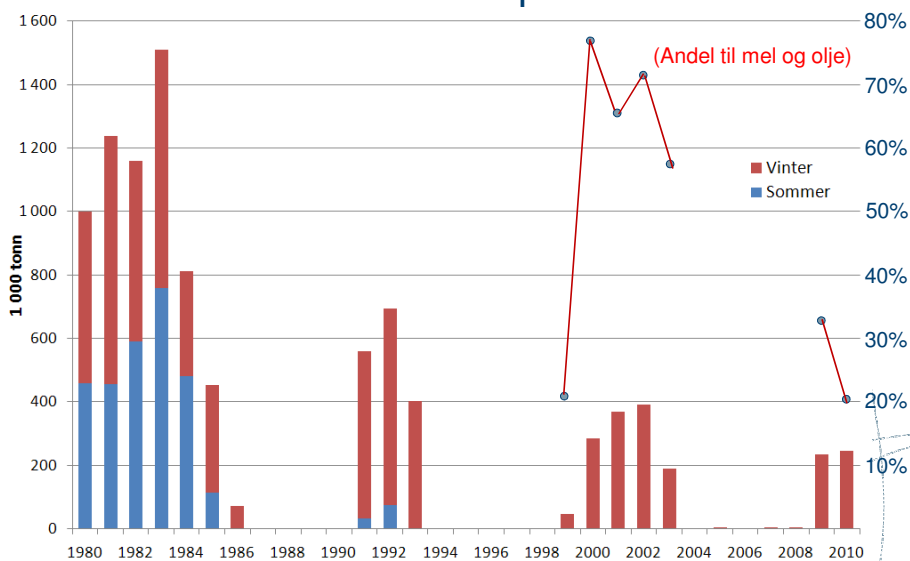
25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

13

En annet suksesseksempel – lodde

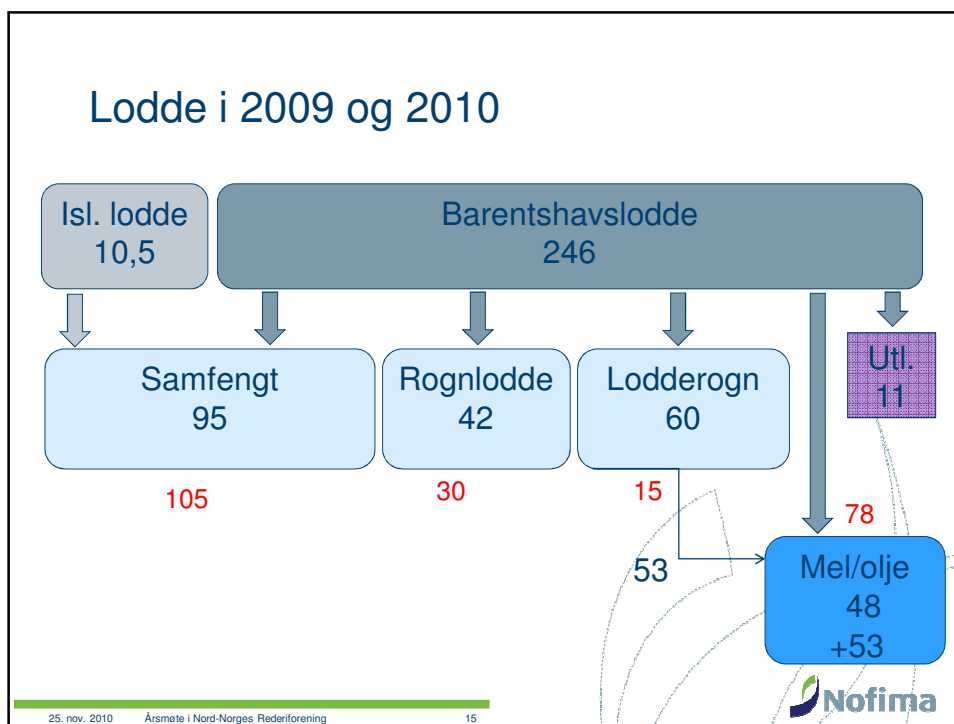

25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

14

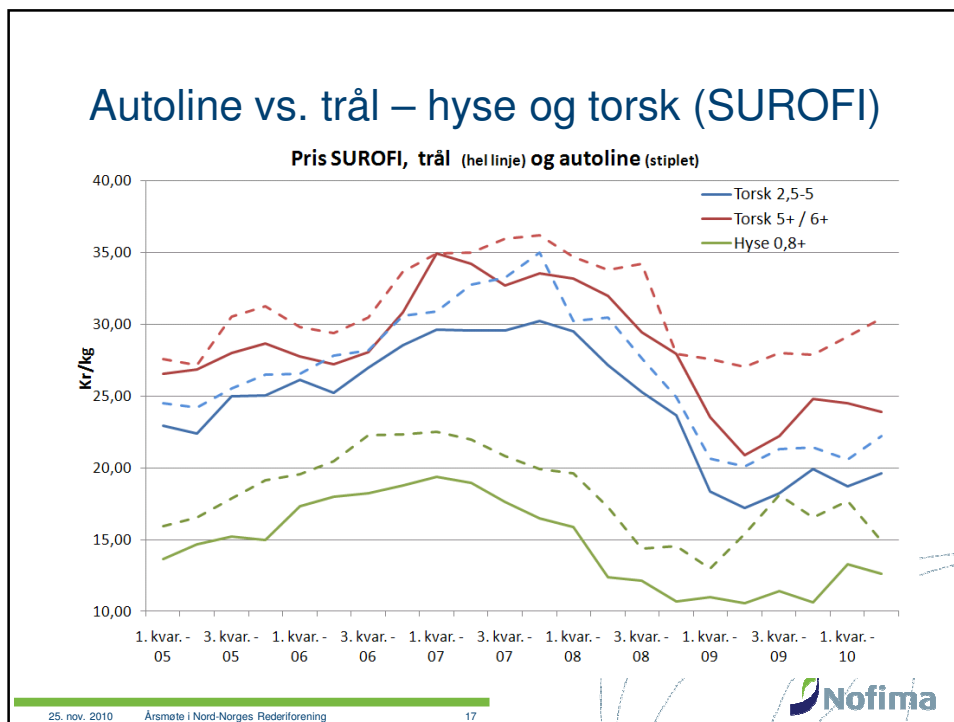

Bedre kvalitet kan gi bedre pris

- Autoline vinner på pris i førstehåndsmarkedet for fryst fisk
  - Stabil leverandør og høy kvalitet
  - Prispremie ifht. trål på 3-6 kr/kg for hysa, og 1,50–2,50 kr torsk
- Kan trål- og snurrevadfisk bygge samme renommé og pris?
  - Tja, men da må fangstbehandlninga kopieres
    - Rask utblødning (innen ½ time)
    - Rask nedkjøling og helst pre-rigor innfrysing
  - Og det vil gå på bekostning av fangsteffektivitet (trade-off)
    - Flere små hal bedre enn få store
  - Krever ombygging og kvalitetstenking i fangstoperasjon
  - Vil ta tid
  - Enklere å løfte enkeltfartøy enn gruppe

Redskapsliberalisering

- Høste en prisgevinst (eller redusere driftskostnader) fra samme kvotegrunnlag
- Mange utfordringer som følge av at kvoteporteføljen ofte er tilpasset redskap
  - Relativt enkelt å legge om fra bunntrawl til flytetrål
  - Større utfordringer ved omlegging fra trål til autoline eller snurrevad
  - Avgjørende betydning at hele kvoteverdien kan beholdes i rederiet.
  - Må splitte kvotene på flere fartøy og beholde noe på trål (sei)

Reguleringer og verdiskaping

- Fisk er en naturbasert ressurs som krever reguleringer
- Langsiktighet
  - Å desimere torskebestanden lar seg gjøre
  - Ville bidratt til stor verdiskaping
- Det aller viktigste for verdiskapinga i fangstleddet er at vi har bestander som er lett tilgjengelige for fangst
- Bærekraft er en forutsetning
- Flerbestandsmodeller krever kunnskap
  - > "Føre-var"

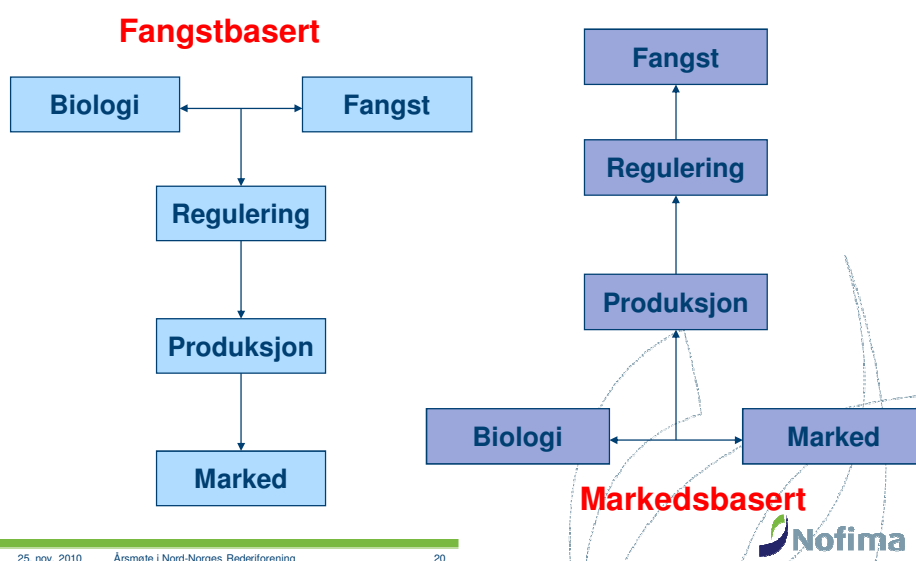
25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

19

Perspektiv

25. nov. 2010

Årsmøte i Nord-Norges Rederforening

20

Oppsummert

- Muligheter for økt verdiskaping i fiskeflåten
  - Men det er kostnader forbundet med det
  - Avveining mot lønnsomhet
  - *Tilpasningen i dag er god i forhold til rammebetingelser*

- I mange tilfeller sitter myndighetene – ikke næringsaktørene – med nøkkelen for å få det til
  - Kvoter, reguleringer og andre tilrettelegginger

Bedre om næringa fokuserer på lønnsomhet, men samtidig holder et blikk på sitt samfunnsansvar

Takk for oppmerksomheten!

